

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ПАНЬКО ІННА ВАЛЕНТИНІВНА

ЗДІЙСНЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Система політико-правових цінностей, вироблених людством упродовж століть, охоплює багато принципів і вимог щодо оптимальної організації державної влади, здатної забезпечувати ефективне управління країною як у центрі, так і на місцях. Серед них чільне місце посідає принцип децентралізації державної влади на рівні територіальних громад і органів, які вони обирають. Адже, як відомо, жодною країною не можна ефективно управляти з центру, і якою б досконалою не була державна влада в центрі, вона ніколи не буде ефективною, якщо не спиратиметься на демократично організовану систему самоврядування на місцях.

У теперішній час, коли наша країна потрапила в складну політичну і економічну ситуацію, питання здійснення децентралізації публічної влади лише загострилось. Для налагодження ефективної системи влади в Україні, необхідним є вирішення проблемних питань щодо надмірної централізації повноважень та фінансових ресурсів органів виконавчої влади, конфліктів повноважень та відповідальності між місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, погіршення якості публічних послуг органів влади на місцях, нерозвиненість органів самоорганізації населення та міжмуніципального співробітництва.

Проблема децентралізації влади не є новою для нашої країни, проте залишається актуальною, оскільки за існуючої системи державотворення управління державою сконцентроване у місті Києві, а не на нижчих рівнях публічної влади, відповідно, функціонування виконавчої влади і органів місцевого самоврядування на місцях не є досить продуктивним і динамічним. Тому враховуючи зазначене, дослідження даного питання є актуальним і необхідним, що дасть можливість проаналізувати окремі аспекти здійснення децентралізації публічної влади в Україні та сформулювати напрями удосконалення цього процесу на сучасному етапі.

Стан наукової розробки теми. Загальним питанням децентралізації публічної влади присвячені праці багатьох науковців, серед яких можна назвати В.Б. Авер'янова, В.М. Бабаєва, В.Д. Бакуменка, О.В. Батанова, П. Д. Біленчука, В.І. Борденюка, О.С. Врублевського, І.А. Грицяка, Н.Р. Нижника, О.Ю. Оболенського, У.М. Дороша, С.А. Квітку, І.В. Дробуша, В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого, В.Я. Малиновського та ін. Окремі питання здійснення децентралізації публічної влади в Україні на сучасному етапі вивчають такі науковці, як Ю.І. Ганушак, К.Б. Гривнак, І.О. Дробот, В.М. Ємельянов, А.А. Шульга, О.Н. Євтушенко, А.О. Бучинська, Т.В. Ільїнська, І.Ю. Софійська, Н.В. Камінська, М.О. Лендєл, В.В. Мамонова, Дж. Чандлер. Проте не дивлячись на значну кількість наукових праць зазначених вчених, на сьогоднішній день, немає єдиного комплексного дослідження здійснення децентралізації публічної влади в Україні, яке б містило наявні недоліки і ризики такого процесу та юридично обґрунтовані способи їх усунення.

Мета і завдання дослідження. Мета магістерської роботи полягає у дослідженні здійснення децентралізації публічної влади в Україні та розробки шляхів удосконалення цього процесу.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі завдання:

- окреслити теоретичні і правові основи здійснення децентралізації публічної влади;
- обґрунтувати зміну адміністративно-територіальної основи і системи місцевого самоврядування в умовах децентралізації публічної влади;
- систематизувати повноваження органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах з надання публічних послуг;
- охарактеризувати формування об'єднаних територіальних громад у контексті їх фінансової спроможності;
- розглянути перспективи використання європейського досвіду при впровадженні сучасної моделі децентралізації влади в Україні;

- виявити проблеми і можливі ризики проведення реформи децентралізації публічної влади в Україні та запропонувати способи їх усунення.

Об'єктом роботи є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення публічного управління та адміністрування.

Предметом роботи є децентралізація публічної влади.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям даної роботи є сукупність способів наукового пізнання та загальнонаукових принципів проведення дослідження, яке ґрунтується на застосуванні системного підходу та сукупності методів, що забезпечують реалізацію цього підходу. Так, методи структурного аналізу та синтезу були використані при відборі наукової інформації за темою магістерської роботи та при дослідженні сутності основних понять дослідження. Формально-логічний метод використовувався у дослідженні при визначенні поняття «децентралізація влади». За допомогою методу класифікації та порівняльно-правового методу здійснено аналіз нормативно-правового регулювання децентралізації публічної влади в Україні. На основі структурно-функціонального та статистично-порівняльного методів охарактеризовано окремі аспекти здійснення децентралізації публічної влади в Україні на сучасному етапі. Застосування причинно-наслідкового аналізу та методу прогнозування дало можливість виявити проблеми і можливі ризики проведення реформи децентралізації публічної влади в Україні та сформулювати способи їх усунення. За допомогою логічного і діалектичного методів узагальнено теоретичні висновки проведеного дослідження.

Наукова новизна дослідження. Магістерська робота є самостійною науковою працею в галузі публічного управління та адміністрування, в якій автором отримано науково-обґрунтовані результати, що розкривають теоретико-практичні засади здійснення децентралізації публічної влади в Україні на сучасному етапі та визначають шляхи удосконалення цього процесу. Основні положення магістерської роботи, що визначають її наукову

новизну, полягають: в обґрунтуванні зміни адміністративно-територіальної основи і системи місцевого самоврядування в умовах децентралізації публічної влади; у виявленні фактору фінансової спроможності у процесі формування об'єднаних громад та подальшому їх функціонуванні; у конкретизації проблем і можливих ризиків проведення реформи децентралізації публічної влади в Україні та формулюванні способів їх усунення.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть використовуватися: у науково-дослідній діяльності – для подальшого опрацювання загальних і спеціальних питань здійснення децентралізації публічної влади в Україні; у правотворчості – для вдосконалення чинного вітчизняного законодавства щодо децентралізації публічної влади з метою подолання колізійності та подвійності застосування правових норм у цій сфері; у практичній діяльності – для тісної співпраці органів державної влади, органів місцевого самоврядування, науково-дослідних установ та громадськості задля проведення інформаційно-просвітницької, роз'яснювальної та експертно-консультативної роботи, спрямованої на успішне завершення децентралізації публічної влади в Україні.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 112 сторінок, основного тексту – 96 сторінок. Список використаних джерел налічує 94 найменування. Робота містить 7 рисунків та 5 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми; визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення одержаних результатів магістерської роботи; зазначено структуру та обсяги роботи.

У першому розділі *«Теоретичні і правові основи здійснення децентралізації публічної влади»* окреслено теоретичні і правові основи здійснення децентралізації публічної влади.

Підрозділ 1.1. *«Сутність поняття «децентралізація влади»* розкрито сутність поняття «децентралізація влади». Встановлено, що на сьогоднішній день існують різні підходи до визначення поняття «децентралізація», на основі яких децентралізацію влади можна визначити як передачу владних повноважень і відповідальності від суб'єктів управлінського впливу іншим структурним одиницям, наділеним необхідними правами, обов'язками та ресурсами.

У підрозділі 1.2. *«Нормативно-правове регулювання здійснення децентралізації публічної влади в Україні»* проаналізовано нормативно-правове регулювання здійснення децентралізації публічної влади в Україні. З'ясовано, що здійснення децентралізації публічної влади в Україні почалося ще у 90-х роках ХХ ст. і відбувається наразі, шляхом розробки, прийняття та зміни ряду нормативно-правових актів у цій сфері, яких зараз нараховується не один десяток. Зроблено висновок, що існуючі правові акти (як чинні, такі і проекти) не гармонізовані між собою, суперечать один одному в одних і тих самих положеннях, так як побудовані за різними концепціями державного управління, містять різні пріоритети і способи правового регулювання та вирішення існуючих проблем щодо формування спроможних громад в Україні.

У підрозділі 1.3. *«Реалізація принципу субсидіарності як першооснови проведення децентралізації в Україні»* визначено, що принцип субсидіарності є одним з найважливіших принципів організації інститутів влади, який має безпосереднє відношення до місцевого самоврядування. Узагальнено, що розподіл повноважень між органами різного територіального рівня має здійснюватися таким чином, щоб, з одного боку, максимально наблизити процес прийняття рішень до громадянина, з іншого – цей рівень має володіти організаційними, матеріальними та фінансовими ресурсами, що

забезпечують обсяг та якість соціальних послуг, що надаються населенню відповідно до загальнодержавних стандартів.

У другому розділі *«Окремі аспекти здійснення децентралізації публічної влади в Україні на сучасному етапі»* проаналізовано окремі аспекти здійснення децентралізації публічної влади в Україні на сучасному етапі.

У підрозділі 2.1. *«Зміна адміністративно-територіальної основи і системи місцевого самоврядування в умовах децентралізації публічної влади»* обґрунтовано зміну адміністративно-територіальної основи і системи місцевого самоврядування в умовах децентралізації публічної влади, запропоновано варіанти їх реформування, які передбачають зміни в адміністративно-територіальному устрої України та модифікацію існуючої системи місцевого самоврядування. Встановлено, що одним із таких оптимальних варіантів є реформування найнижчої адміністративно-територіальної ланки – районів, шляхом їх укрупнення та перебудови на рівні областей. З'ясовано, що здійснення відповідного реформування призведе до покращення життя в громадах, створивши сприятливі умови для їх подальшого економічного розвитку, шляхом оптимального укрупнення сільських і селищних громад, децентралізації публічних функцій та ін.

У підрозділі 2.2. *«Повноваження органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах з надання публічних послуг»* систематизовано повноваження органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах з надання публічних послуг в умовах здійснення децентралізації публічної влади в Україні. Визначено, що кожний рівень місцевого самоврядування отримує свої виключні повноваження, котрі їм передаються від місцевих державних адміністрацій, залишивши виконавчій владі тільки контрольні-координуючі функції. З'ясовано, що рівень взаємодії органів виконавчої влади з місцевими органами виконавчої влади у сфері надання публічних послуг знаходиться на низькому рівні, однак, за умов дотримання системи управління якістю їх взаємодія набуде ознак раціональності, ефективності та економічності. Зроблено висновок, що

запровадження цієї системи дозволить уникнути дублювання та конкуренції компетенцій, тим самим забезпечить якісне надання публічних послуг.

У підрозділі 2.3. «Формування об'єднаних територіальних громад у контексті їх фінансової спроможності» охарактеризовано формування об'єднаних територіальних громад у контексті їх фінансової спроможності. З'ясовано, що збільшення обсягу фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування сприяє формуванню спроможних територіальних громад. Встановлено, що формування об'єднаних громад у контексті їх фінансової спроможності має багато суттєвих недоліків, які негативно впливають на зміни в усіх сферах життєдіяльності громад. Зроблено висновок, що ці недоліки необхідно усунути, шляхом внесення відповідних змін до вітчизняної нормативно бази щодо конкретизації умов і порядку об'єднання громад та подальшого їх функціонування.

У третьому розділі «Удосконалення процесу децентралізації публічної влади в Україні» сформульовано напрями удосконалення процесу децентралізації публічної влади в Україні.

У підрозділі 3.1. «Перспективи використання європейського досвіду при впровадженні сучасної моделі децентралізації влади в Україні» розглянуто перспективи використання європейського досвіду при впровадженні сучасної моделі децентралізації влади в Україні. Зроблено висновок, що ґрунтовне вивчення та врахування європейського досвіду децентралізації системи управління, публічного адміністрування й територіальної організації влади сприятиме ефективному реформуванню вітчизняної системи місцевого самоврядування, зокрема: вдосконаленню конституційно-правових засад територіальної організації влади в Україні, поглибленню децентралізації та утвердженню реальних повноважень органами місцевого самоврядування через їх делегування і демократизацію процесів управління.

У підрозділі 3.2. «Проблеми і можливі ризики проведення реформи децентралізації публічної влади в Україні та способи їх усунення» виявлено

проблеми і можливі ризики проведення реформи децентралізації публічної влади в Україні. З'ясовано, що більшість із цих проблем пов'язані з невідповідністю чинного законодавства та необхідністю ухвалення відповідних рішень на рівні парламенту чи уряду України. Підсумовано, що вирішення наявних проблем та усунення можливих ризиків на основі сформованих рекомендацій дасть змогу суттєво пришвидшити здійснення всіх процесів пов'язаних із децентралізацією публічної влади, підвищити їх рівень ефективності, сформувати спроможні територіальні громади та в цілому побудувати економічно-потужну державу.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі комплексно досліджено здійснення децентралізації публічної влади в Україні та розроблено шляхи удосконалення цього процесу. Отриманні результати у процесі дослідження дають змогу сформулювати такі висновки і пропозиції, що мають теоретичне і практичне значення:

1. Суть децентралізації влади полягає у тому, що функції і повноваження по здійсненню єдиної державної влади, яка первісно належить народові, розподіляється між відповідними органами державної влади, з одного боку, та органами державної влади і органами місцевого самоврядування, з іншого. У першому випадку йдеться про розподіл функцій і повноважень по здійсненню єдиної державної влади насамперед між вищими органами держави, що відображається у принципі поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову.

Реформа децентралізації влади почалася в Україні у 2014 р. Цьому передувало ухвалення Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади і низки інших інноваційних законів. Проте правове підґрунтя для проведення широкомасштабної реформи системи

публічного управління в країні у контексті децентралізації влади було закладено ще у перші роки незалежності України. На сьогодні держава здійснює організаційну і методичну підтримку процесу децентралізації публічної влади, яке відбувається на підставі низки нормативних актів. Однак, існуючі акти (як чинні, такі і проекти) не гармонізовані між собою, містять різні пріоритети і способи правового регулювання та вирішення існуючих проблем щодо формування спроможних громад в Україні. Саме тому вітчизняне законодавство у цій сфері потребує цілісної і взаємоузгодженої системи, яка дасть перелік стратегічних і планувальних документів щодо успішного здійснення децентралізації влади в Україні.

Принцип субсидіарності є одним із найважливіших принципів організації інститутів влади, який має безпосереднє відношення до місцевого самоврядування. Основна ідея цього принципу полягає у тому, що центральна і регіональна влада повинна втручатися у діяльність органів місцевого самоврядування лише у тій мірі і в тих межах, за якими територіальна громада не може задовольнити свої різнобічні потреби. Згідно із цим принципом, розподіл повноважень між органами різного територіального рівня має здійснюватися таким чином, щоб, з одного боку, максимально наблизити процес прийняття рішень до громадянина, з іншого – цей рівень має володіти організаційними, матеріальними і фінансовими ресурсами, що забезпечують обсяг та якість соціальних послуг, що надаються населенню відповідно до загальнодержавних стандартів.

2. Адміністративно-територіальна основа і системи місцевого самоврядування є одними із важливіших моментів існування місцевого самоврядування. Вони є тими компонентами внутрішньої територіальної організації держави, сукупність яких і формують державу в цілому. Однак, існуюча адміністративно-територіальна основа і система місцевого самоврядування є справжнім гальмом у побудові самодостатніх громад в Україні і становленні нашої країни, як соціально-економічно розвинутої держави. Тому для вирішення існуючих проблем, необхідно: побудувати таку

територіальну основу місцевого самоврядування, яка була б оптимальною і доцільною для формування самодостатніх громад; суттєво вдосконалити систему місцевого самоврядування, перебудова та модифікація якої забезпечить цілісність публічного управління та чіткий, адекватний і виважений розподіл повноважень органів публічної влади на місцевому рівні, а також забезпечить відповідність вітчизняного місцевого самоврядування європейським стандартам.

3. В Україні існує недосконала система повноважень органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах з надання публічних послуг. Також наявний нераціональний розподіл повноважень між органами державної влади й органами місцевого самоврядування. Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні кожний рівень місцевого самоврядування отримує свої виключні повноваження, котрі їм передаються від місцевих державних адміністрацій, залишивши виконавчій владі тільки контрольно-координуючі функції.

4. Формування об'єднаних територіальних громад у контексті їх фінансової спроможності відбувається з урахуванням обсягів ресурсної бази кожної із них. При цьому збільшення обсягу фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування безпосередньо сприяє формуванню спроможних громад. Враховуючи це, з метою збільшення рівня фінансової спроможності об'єднаних громад та тих громад, які планують об'єднуватися, необхідно:

- враховувати міжнародний досвід і сучасний політико-правовий стан в країні та фінансово-економічні можливості як всієї держави, так і кожної окремої територіальної громади, а також інші історичні, соціальні, демографічні, географічні, культурні, етнічні особливості кожного регіону;

- вносити відповідні актуальні зміни у вітчизняне законодавство, які б виключали колізійність тих чи інших правових норм щодо здійснення децентралізації публічної влади та реформування місцевого самоврядування;

- активно будувати соціально-виробничі об'єкти і розвивати місцеву інфраструктуру;

- розробити, з економічної точки зору, науково-обґрунтовану і виважену інвестиційну політику, створювати інвестиційні проекти, залучати вітчизняних й іноземних інвесторів, підвищити прозорість інвестиційного ринку, розширити перелік дохідних джерел бюджету розвитку громад, створити сприятливі умови для розвитку малого і середнього підприємництва на території громад, розвивати нові форми господарювання в комунальному секторі, розподіляти інвестиційні субвенції, які надаються місцевим бюджетам, на принципах справедливості і прозорості та ін. Крім зазначеного, потрібно запроваджувати і реалізовувати на практиці співробітництво територіальних громад на засадах ресурсно-організаційної кооперації.

Реалізація зазначених заходів, сприятиме підвищенню кредитно-інвестиційної привабливості громад України на міжнародному рівні, що прискорить процес відтворення і нарощування їх фінансово-економічного потенціалу і, як наслідок, побудови та подальший їх розвиток.

5. Сьогодні перед усіма європейськими країнами, у тому числі й перед Україною, стоять важливі завдання щодо забезпечення якісного врядування. Зарубіжний досвід підтверджує, що навіть в успішних у політичному, економічному, соціальному плані країнах у процесі здійснення децентралізації влади вони мали великі проблеми. В умовах глибокої політичної, економічної і соціальної кризи цей чинник слід завчасно враховувати, щоб уникнути можливих негативних наслідків децентралізації. У цьому плані слід забезпечити послідовність у здійсненні цього процесу, зокрема, органи влади зобов'язані забезпечити спроможність участі народу в управлінні суспільно-політичними і суспільно-економічними процесами в державі: держава має посприяти зміцненню інститутів місцевого самоврядування, ефективності їх діяльності з метою забезпечення здійснення ними самоврядних функцій на рівні району та регіону, забезпечити ефективність системи служби в органах місцевого самоврядування,

підвищення рівня оплати службовців місцевого самоврядування, їх освітнього та компетентного рівня, здійснення ефективної політики, спрямованої на подолання диспропорцій в економічній та інших сферах розвитку територій, збільшення обсягу бюджетного фінансування та вдосконалення механізму трансфертів фінансових ресурсів держави на рівень територіальних громад, ліквідації диспропорцій у розвитку економічної та правової основ у здійсненні децентралізації та ін.

6. Необхідність децентралізації системи управління в Україні назрівала вже протягом тривалого періоду як в економічній, так і політичній площині. Здійснення децентралізації влади дозволить вирішити питання існуючого в країні політичного протистояння, а також сприятиме посиленню відповідальності місцевих і регіональних громад за розвиток власних територій та підвищенню ефективності використання місцевих ресурсів, що у кінцевому підсумку може посилити внутрішньодержавну інтеграцію й економічну цілісність України. Проте у процесі реформування публічної влади, враховуючи українські реалії, виникає ряд проблем соціально-економічного і політико-правового характерів (надмірна політизація реформи, недотримання положень існуючої нормативно-правової бази, недосконалий алгоритм процесу об'єднання громад, який допускає неоптимальність його критеріїв тощо) та є загроза виникнення інших ризиків пов'язаних із децентралізаційними процесами. Тому для досягнення головної мети – побудови децентралізованої моделі організації влади, яка безпосередньо буде мати здатність до ефективного використання різного роду ресурсів та вирішення існуючих у цій сфері проблем, необхідно проводити ряд відповідних заходів (вдосконалити вітчизняне законодавство та забезпечити його суворе дотримання; забезпечити нерозривність процесу об'єднання громад із процесом вдосконалення адміністративно-територіального устрою країни; виключити аспект добровільності у процесі об'єднання громад; забезпечити формування спроможних громад; проводити активну інформаційно-просвітницьку роботу серед населення на постійній основі й ін.).

АНОТАЦІЯ

Магістерську роботу присвячено дослідженню здійснення децентралізації публічної влади в Україні та розробки шляхів удосконалення цього процесу. У роботі обґрунтовано ступінь дослідженості теми, окреслено теоретичні і правові основи здійснення децентралізації публічної влади; обґрунтовано зміну адміністративно-територіальної основи і системи місцевого самоврядування в умовах децентралізації публічної влади; систематизовано повноваження органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах з надання публічних послуг; охарактеризовано формування об'єднаних територіальних громад у контексті їх фінансової спроможності. Проаналізовано показники фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад та зроблено відповідні висновки спираючись на наведені у роботі статистичні дані. Наприкінці роботи, розглянуто перспективи використання європейського досвіду при впровадженні сучасної моделі децентралізації влади в Україні; виявлено проблеми і можливі ризики проведення реформи децентралізації публічної влади в Україні та запропоновано способи їх усунення.

Ключеві слова: децентралізація, принцип субсидіарності, місцеве самоврядування, об'єднана територіальна громада, фінансова спроможність.

ANNOTATION

The master's work is devoted to the study of decentralization of public authority in Ukraine and the development of ways to improve this process. At the beginning of the work the theoretical and legal bases of decentralization of public authority are outlined. The essence of the concept of «decentralization of power» is revealed. The normative and legal regulation of decentralization of public authority in Ukraine is analyzed. The importance of implementing the principle of subsidiarity as the basis for decentralization in Ukraine is substantiated. The main

part of the work is devoted to the analysis of certain aspects of decentralization of public authority in Ukraine at the present stage. The change of the administrative-territorial basis and the system of local self-government in the conditions of decentralization of public authority is substantiated, variants of their reform are suggested, which envisage changes in the administrative-territorial structure of Ukraine and modification of the existing system of local self-government. The powers of local self-government bodies in the united territorial communities for the provision of public services in the context of the decentralization of public authority in Ukraine are systematized. It is determined that each level of local self-government receives its exclusive powers, which are transferred from local state administrations, leaving only the control and coordination functions to the executive. The formation of united territorial communities in the context of their financial capacity is described. It is detected increasing the amount of financial resources at the disposal of local governments promotes the formation of capable territorial communities. At the end of the work, prospects of using European experience in implementation of the modern model of decentralization of power in Ukraine are considered. The problems and possible risks of decentralization of public authority in Ukraine are identified. It is concluded that solving existing problems and eliminating possible risks based on the suggested recommendations will enable to significantly accelerate the implementation of all processes connected with the decentralization of public authority.

Key words: decentralization, subsidiarity principle, local self-government, united territorial community, financial capacity.